

Festival på nya sätt

**Efter förra sommarens snöpliga
stopp för nästan allt vad festivaler
hette börjar nu hoppet att återvända.
Många ställer in även i år, men en rad
festivaler trotsar utmaningarna och
bjuder in publik - och tänker nytt.**

Text: Patrik Lindgren

För exakt ett år sedan var hela festival-Sverige som ett enda stort och alltmer uppgivenhet frågetecken – för hur skulle alla göra? Avvakta in i det sista? Ställa in? Skjuta upp?

Osäkerheten var och har sedan dess förblivit det kanske svåraste att hantera. De ständigt uppskjutna lättnaderna i restriktionerna. De ständigt nya rönen om pandemins utveckling. Det enda alla var överens om då var väl att ... Nästa sommar, då kör vi så det ryker!

Den mest självklara lösningen för de flesta festivaler blev att behålla programmet men flytta allt till sommaren 2021.

Nu blev det inte riktigt så enkelt.

Lätt stukade och kanske något klokare går vi nu in i den andra men förhoppningsvis sista pandemiosommaren (för den här gången, för det här viruset).

Oerhört mycket har hänt sedan förra våren. Lärdomar har dragits, teknik utvecklats och idéer finslipats. Det har hållits virtuella spelmansstämmor och digitala jazzstafetter, virala succéer har varvats med platta fall.

Vissa aktörer har valt att gå i ide, andra har sökt alternativa sätt att genomföra och utveckla sina arrangemang.

INFÖR SOMMAREN 2021 kan vi konstatera att en rad tunga institutioner, nya som gamla, valt att återigen helt ställa in sina evenemang. Dit hör folkmuksommarens startskott Ransätersstämman, liksom den mäktiga Bingsjöstämman och även Urkult som dock lovar att hålla elden vid liv till 2022. De relativa nykomlingarna Sthlm Americana tvingades också kasta in handduken för året och så även jättar som Way Out West i Göteborg och danska Roskildefestivalen.

Men många har också bestämt sig för att köra, på ett eller annat vis.

Redan i fjol var västgötska Ornungastämman snabba att tänka om och tänka nytt för att hålla evenemanget levande – även om själva spelmansstämman inte kunde genomföras – och det genom påhittigheter som en scen på en bastufflotte ute i Ornungsjön och drive in-konserter.

Jenny Gustafsson, den drivande kraften bakom stämman, prisades sedermera för detta som en av årets folkhjärtar på Folk & Världsmusikgalan i mars.

Jenny Gustafsson och Ornungastämman har hittat nya lösningar för att kunna genomföra evenemanget.

BILD: KARIN BJÖRK

NÄR JAG NU pratar med henne i början av maj är situationen inför sommaren fortfarande högst oklar, men en sak är säker: Ornungastämman blir av den 13-15 augusti, om än i anpassad form, och Jenny Gustafsson berättar förtjust att huvudakten Groupa kommer att spela på en specialbyggd scen vid en så kallad trojaborg, en labyrinthisk forntida stensättning i Ornunga.

– Publiken kommer att sitta runt om labyrinten och det blir två sittningar. Om det sen kommer att få vara åtta personer i publiken eller femtio eller till och mer ännu fler, det får vi se då.

Alla konserter kommer att göras inför livepublik och vissa liveströmmas. En sådan är programpunkten de kallar Röster och rop, på temat vokala traditioner, med sångarna Richard Burgess, Marie Länne Persson, Ralf Novak Rosengren och Ditte Fromseier.

– Om det kan bli en spelmansstämma däremot, det är högst oklart. Det är ju något av det mest okontrollerbara som finns, och måste vara det – en uppstyrd stämma vore ju bara hemskt! utbrister Jenny, själv passionerad fiolspelman.

Även om hon medger att de här två åren är något de ägnar sig åt i väntan på bättre tider, så finns det vissa positiva saker att ta med sig. Som att de använt sig av omgivningarna på ett nytt sätt, naturen, sjön, att de liksom många andra blivit mer vakna för det som faktiskt finns i ens närhet.

Coronasäker konsert på Ornungastämman 2020.
Från en bastuflotte i sjön hörs flöjtisterna Jonas
Simonson och Emma Johansson.
BILD: PER ERIC STJERNA

Hon upplever också att de lockat mer lokal publik, folk från trakten, medan de långväga spelmännen uteblivit.

– Sen hade vi 30 000 tittare på webben, så många hade vi inte haft parkering för i verkligheten ...

Också Korröfestivalen i Småland jobbar med en alternativ variant av evenemanget. Efter förra årets strikt digitala heldagssändning satsar man i år på ett helt nytt koncept som de kallar en ”satellitfestival”, primärt för livepublik och ambulering mellan olika platser i trakten under sex dagar.

– Ja, det här med festivalområde och myller och sånt det funkar ju inte i år så vi bestämde oss för att flytta festivalscenerna ut i trakten i stället. Vi behövde tidigt spika något att planera för, och letade fram en rad platser i området där det skulle fungera att ta in åtminstone trettio personer inomhus i publiken, berättar festivalens producent Anders Smedenmark.

Så mellan den 20 och 25 juli kommer Korröfestivalen att dyka upp på de mest skilda platser i Tingsryds kommun, som Handpappersbruket i Lessebo, Folkets park i Urshult och Rävemåla bygdegård.

”Vi bestämde oss för att flytta festivalscenerna ut i trakten”

– Och det finns ju något verkligt positivt i den här processen, att vi breddar oss lokalt och förankrar nya samarbeten med föreningar och aktörer.

Korröfestivalen brukar stoltsera med tunga namn på affischen, och även om mycket ännu är oklart i skrivande stund – inte minst i vilken mån artister från andra länder i Norden kommer att kunna bokas – så ser det ändå högst lovande ut med namn som Hoven Droven, Triakel och Breda Gatan samt trion Nordic i samarbete med kammarensemblen Musica Vitae.

Något festivalpass kommer det dock inte gå att köpa i år, biljetter kommer att säljas för enstaka konserter – och de väntar ända till midsommar med att släppa dessa.

– Det är först då vi tror att vi kan ha åtminstone en chans att gissa lite närmare exakt hur vi kommer att kunna genomföra konserterna, säger en i ämnet luttrad Anders Smedenmark.

MER SOM VANLIGT är det tänkt att bli i Ystad ett par veckor senare då Ystad Sweden Jazz Festival rullar igång sin tolfte upplaga.

Festivalens konstnärlige ledare Jan Lundgren berättar att beslutet att köra togs relativt tidigt, det

slutgiltiga redan i mars, och att planerandet pågått sedan i höstas. Och när jag får tjuvkika i programmet är det inte bara svenska toppakter utan även en del internationella, som Yamandu Costa, Emile Parisien och Stacey Kent.

– Det kan vi göra tack vare den stabila grund som festivalen står på numera. Vi har oerhört fin uppbackning ekonomiskt av en lång rad institutioner, från Statens Kulturråd och Musik i Syd till lokala aktörer och privata donatorer. Och vi tror, måste ju tro, att det här kommer att gå att genomföra, inför publik.

YSTAD JAZZ HÅLLS i år 4-7 augusti, biljetter släpptes redan i mitten av maj, och grundplanen är att konserterna ska hållas där de brukar, med Ystads Teater som huvudscen.

– Beroende på smittspridningsläget kan det tänkas att vi lägger en del konserter utomhus, men sådant har vi alltid haft beredskap för, att vi beroende på väder måste flytta in något inomhus, eller kanske tvärtom flytta ut något om det är väldigt fint väder ...

Årets hedersgäst är Georg Riedel, och en av programpunkterna blir en konsert i duo med just pianisten Jan Lundgren, där de kommer att spela material från albumet *Lockrop* som de gjorde tillsammans för femton år sedan.

Jan Lundgren är förstås glad att de kan bjuda på så pass mycket europeisk jazz, samt alla tunga svenska jazznamn i programmet, men han lyfter ändå gärna fram festivalens växande satsning på unga artister.

– Vårt program för unga up-and-coming-musiker är kanske starkare än någonsin i år och det känns verkligen jätteroligt. Jag värnar för de yngre jazzmusikerna, många har haft det ovanligt tufft.

Jan Lundgren tog i fjol initiativ till det nyinstituerade stipendiet Ystad Sweden Jazz Award Next Generation, med syfte att stötta musiker i den svåra fasen i början av en karriär, när man är färdigutbildad men kanske ännu inte hunnit etablera sig ordentligt. Premiäråret 2020 blev det hela femton unga musiker som fick 10 000 kronor vardera.

HUR SER DET ut i våra nordiska grannländer då? I Norge har exempelvis den årliga folkfesten Landskappleiken ställts in, men de allra flesta av de större

jazz- och folkmusikfestivalerna planeras i skrivande stund att hållas.

Folk- och världsmusikens norska flaggskepp Førdefestivalen hålls 7-11 juli på temat "Heime – Home", vilket innebär att alla artister i programmet är bosatta i Norge men, framhålls det, har sina ursprung i hela 24 olika länder.

Vid mitten av maj var maxregeln i Norge 100 personer för inomhus med minst en meters avstånd och Førde har valt lokaler som fungerar med dessa

restriktioner och står beredda att öka kapaciteten om möjligheterna ges. "I fem dagar kan du emotse levande konserter i en inramning som är trygg för såväl publik, volontärer och musiker", skrivs det i presentationen.

Jazztungviktare som Kongsbergs Jazzfestival, Moldejazz och lite senare i augusti Oslo Jazzfestival planerar också för vanliga om än nedbantade program. Primärt norskt förstås men Kongsberg sticker ut med att till exempel våga ha kvar den amerikanska stjärnan Dee Dee Bridgewater i programmet.

Jan Lundgren, Ystad Jazz.

I FINLAND MEDDELADE jätten Pori

Jazz i början av maj att de tvingas ställa in på grund av osäkerheten kring vilka restriktioner som skulle gälla. Däremot planerade vid samma tidpunkt den klassiska folkmusikfestivalen i Kaustinen att hållas som planerat 12-18 juli.

DANMARK LÅG i början av maj ett par, goda kliv före Sverige i fråga om återöppnandet av musikscenerna, likväl beslöt stora festivaler som Tønder och Roskilde att ställa in helt.

Men samma dag i maj som nyssnämnda gick ut med sitt tunga beslut meddelade Copenhagen Jazz Festival att man gör tvärtom och utvidgar sommarens arrangemang från 10 till hela 24 dagar i juli, med fokus på konserter förlagda till mindre, intimare spelställen – närmare hundra olika runt om i den danska huvudstaden.

"Vi føler virkelig med de store armbandsfestivaler", skrev jazzfesten medkännande i sitt pressmeddelande, och satte därmed fingret på den avgörande punkten i sommar: att klassiska "armbandsfestivaler" och stämor med öppna festivalområden har svårare att anpassa sig än arrangemang som mer presenterar en rad enskilda konserter i ett gemensamt program. ¶